

Restaurovaný věžní hodinový stroj vystaven ve zvonici v Lipníku nad Bečvou

V průjezdu městské zvonice v Lipníku nad Bečvou byl na počátku května 2014 veřejnosti představen barokní věžní hodinový stroj, pocházející původně z nedaleké věže farního kostela sv. Jakuba Většího.

Radim Himmler

Tuto vzácnou technickou památku a cenný doklad starého kovářského a hodinářského řemesla lze datovat do první poloviny 18. století, ale je možné, že jde ještě o starší hodiny, uvedené v první písemné zmínce o hodinách v Lipníku z roku 1682. Stroj tak déle než čtvrt tisíciletí odměřoval čas lipenských měšťanů, a to až do roku 1947, kdy byl odstaven v souvislosti s předěláním kostelních hodin na nový mechanický hodinový stroj s elektrickým nátahem.

Později byl z věže snesen a umístěn do průjezdu hospodářských budov katolické fary, kde byl v dubnu 2012 při jarním úklidu znovu objeven.

Město Lipník nad Bečvou rozhodlo, že pozoruhodný nálezný nechá na své náklady opravit a zprovoznit. Restaurování provedl od března do dubna 2014 opravář hodin Ivan Kopecký z Daňkovic u Nového Města na Moravě. Pro názornost a pochopení fungování stroje ze strany návštěvníků měl být starý kovaný stroj uveden do chodu tak, aby byla možná ukázka nátahu, pohybu kyvadla, krokového mechanismu a soukolí, zobrazení časových údajů i bití čtvrtí a celých hodin.

Restaurátor osadil stroj na stoličce z dřevěných trámů, která nese i systém kladek s lany, na nichž jsou zavěšena tři kamenná závaží o celkové hmotnosti 296 kg (jící soukolí 107 kg, bití čtvrtí 122 kg a bití hodin 67 kg). Na horní části stoličky jsou připevněny dva litinové druhotně použité cimbály s nově vyrobenými kladivky k odbíjení. Čas ukazují náznakově ručky (minutová a hodinová) na původních, ale zkrácených ramenech s menšími žlutě natřenými zakončeními, napodobujícími originál. K převodu točivého momentu posloužil odjinud získaný litinový převod z konce 19. století. Kyvadlo se nedochovalo a bylo provizorně vyrobeno z jedné z originálních ruček. Natahovací klika byla vyrobena nově.

Při rekonstrukci jednotlivých součástí byly nově doplněny prvky ponechány ve své barvě a povrchové úpravě pro snadnou odlišitelnost novotvarů od originálu.

Při kompletaci stroje bylo potřeba nahradit chybějící nebo neopravitelné součástky: několik spojovacích klínek, lopatky větrníku čtvrtového bití, chybějící zuby natahovacího kola a vylomené zuby

na soukolí k ručkám a na kole ručkového převodu.

Jedna z rohových volut byla téměř ulomená a prasklina byla zavařena. Ložiska se neměnila, byla všechna jen vyčištěna. Ani silně opotřebené cévy lucernových pastorků nebylo nutno měnit s ohledem na jen krátkodobé ukázky chodu stroje.

Na stěnách vedle stroje jsou jako dekorace vystaveny dva páry původních ruček s různými zakončeními v podobě prolamovaného lipového listu či trojlístku se špicí.

Na některých součástkách byla nalezena data svědčící zřejmě o opravách stroje v 50. letech 19. století a ve 30. letech 20. století. Na spodní zadní vodorovné pásnici za soukolím jícího stroje se nachází vyražená těžko čitelná značka, snad znak výrobce, nebo dodavatele oceli. Hmotnost věžního stroje změřená během opravy činí 427 kg.

Stroj je v sezóně od května do září zpřístupněn při pravidelných komentovaných prohlídkách města s průvodcem, nabízených Turistickým informačním centrem denně kromě pondělí vždy v 10 a 14 hodin (sraz u TIC, náměstí T. G. Masaryka 13). Celodenně bude přístupný také při celoměstských akcích, a to v neděli 27. července při Svatojakubských hodech, v sobotu 13. září v rámci Dnů evropského dědictví a také v pondělí 17. listopadu během akcí připomínajících čtvrtstoletí od Sametové revoluce.